

Оперативна програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г.

Програмна стратегия: В основата ѝ е необходимостта от осигуряване на по-добро развитие на икономическите потенциали, мобилността и привлекателната среда за живот с възможности за достъп до образование, спорт, работа и отдих, за да се повиши стандартът на живот и да се адресира проблема, свързан с демографските дисбаланси.

Подход за изпълнение: Чрез инструменти за интегрирано териториално развитие, включително интегрирани териториални инвестиции (ИТИ). Подходите, на базата на Интегрирани териториални стратегии (ИТС), ще са два отделни, за всяка от бъдещите две основни приоритетни оси на ОПРР:

- ✚ Интегрирано градско развитие: Ролята на ИТС ще изпълняват плановете за интегрирано развитие на 10 градски общини. Общините ще са и отговорни за избора на операциите/ проекти, които ще бъдат финансирани. Ще се прилага принципа на партньорството между и в рамките на градските общини (включително с местни заинтересовани страни);
- ✚ Интегрирано териториално развитие: Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите от ниво 2 ще играят ролята на ИТС. Регионалните съвети за развитие (РСР) ще функционират като териториални органи, отговорни за прилагането на стратегиите и за предварителния подбор на проекти и мерки, които да бъдат финансирани. Обект на подкрепа ще са концепции за ИТИ, финансирани от различни източници. Всяка концепция ще трябва да включва набор от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) проекти/проектни идеи, насочени към територии с общи характеристики и/или потенциал за развитие, в най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани за постигане на конкретна цел или приоритет на ИТС. Видът на проектите ще се различава в зависимост от типа инвестиции, бенефициентите или източниците на финансиране. Поне един от проектите ще трябва да бъде икономически ориентиран, реализиран от икономически оператор(и) и да доведе до икономически ползи и резултати за целевата област. Изключение от това правило ще се прилага в случай на важни секторни инфраструктурни проекти със социално измерение. Предвижда се повечето от секторните оперативни програми да имат принос от 10% от бюджетите си към подход. Основна характеристика на подхода ще е прилагането на принципа на партньорство: сътрудничество между различни заинтересовани страни и участници в социално-икономическия живот

на определена територия. В допълнение ще има и изискване за широка обществена подкрепа за проектите обект на финансиране.

И при двата подхода няма да има изискване за задължително партньорство между общините, като такова ще се прилага в случай на проекти, насочени към по-широки територии. Партньорството обаче между различни видове организации (бенефициенти) ще бъде задължително.

Допустими бенефициенти: партньорства, включително някои или всички от изброените по-долу (списъкът не е изчерпателен):

- държавни органи, областни администрации и общински власти;
- представители на гражданското общество - неправителствени организации, организации на работодатели, синдикати, фондации;
- бизнес - представители на големи предприятия, представители на малки и средни предприятия и др.;
- научна общност - представители на университети, Българска академия на науката, Селскостопанската академия и др.

Приоритетните оси:

Приоритет 1 „Интегрирано градско развитие“:

Обхват: 10-те най-големи градски общини: Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София и Благоевград.

Изисквания към мерките обект на подкрепа: 1. Предварително идентифицирани в общинските планове за развитие; 2. Свързаните със секторни политики да се основават на предефиниране на нуждите на национално ниво, от отговорните за тях държавни институции и агенции и да са отразени в общинските планове за развитие.

Индикативни мерки за подкрепа:

- **Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:** техническа инфраструктура за бизнес и предприемачество; инфраструктура (включително сгради) за развитие на бизнес и индустриални зони;
- **Енергийна ефективност:** всички видове мерки за енергийна ефективност в жилищни и обществени сгради; обновяване на жилищни и обществени сгради;
- **Устойчива градска мобилност:** инфраструктурни мерки, включително улици и връзки между големия град и околните населени места на територията на общината; мерки за управление на трафика, включително разработване, инфраструктура и оборудване за системи за паркиране, интелигентни транспортни системи и интелигентни решения за мобилност; развитие и усъвършенстване на обществените системи на градския транспорт, включително инфраструктура, оборудване и нов подвижен състав; инфраструктура и оборудване за подобряване на връзките между всички видове транспорт; инфраструктура за насърчаване на алтернативен и по-екологичен транспорт (велосипеден, електромобилност и т.н.) и мерки за безопасност на транспорта;

- **Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства:** развитие на зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена сградна инфраструктура; мерки за повишаване на сигурността в градските обществени пространства; обновяване на бедни квартали и създаване на достъпна архитектурна среда;
- **Образователна инфраструктура:** инфраструктура за основно и средно образование, включително детски ясли; доставка и монтаж на специфични и иновативни инструменти и оборудване за подкрепената инфраструктура;
- **Общински жилища:** подкрепа за осигуряването на модерни и достъпни общински жилища за настаняване на уязвими групи от населението и други групи в неравностойно положение, включително роми, чрез изграждането, реконструкцията, ремонта и разширяването на жилища на достъпни цени за настаняване на представители на целевите групи и рехабилитация на околните пространства; подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините, включително експериментиране и връзки с устойчивото градско развитие; насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагащи принципи за устойчивост на околната среда, с фокус смекчаването и адаптирането на климатичните промени;
- **Социални услуги / интегрирани здравни и социални услуги:** развитие на социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на социални или интегрирани здравни и социални услуги за деца, възрастни хора и хора с увреждания;
- **Култура и спорт:** инфраструктура и оборудване за масови спортове; инфраструктура, оборудване и съоръжения за културни организации;
- **Туризм:** мерки, свързани с развитието, подобряването, разширяването и социализацията на туристическите зони и свързаната с тях инфраструктура.

10-те общини ще могат да участват в концепции за ИТИ, прилагани на регионално ниво по Приоритет 2. Една от възможностите ще е включването им като партньор по проект, отговорен за прилагането на "меки" мерки, свързани с обмен на опит, добри практики, трансфер на знания и други. Друга възможност ще е да участват в концепция с проект, финансиран със собствени средства, с финансови инструменти или със средства от Приоритет 1.

Бюджет: Разпределението му ще се основава на специално разработена методология, включваща 4 индикатора, с различна тежест: 1. Население - 15%; 2. Територия - 15%; 3. Брутна добавена стойност - 20% и 4. Инфраструктура - 50%. Всеки градски клъстер ще има отделен индикативен бюджет изчислен на тяхна база.

10-те градски общини ще формират 4 градски клъстера по райони от ниво 2:

1. Северозападен район (СЗР)- Видин и Плевен – дял от 21.82 % от ресурса на оста;

2. Северен централен (СЦР) и Североизточен район (СИР) - Русе, Велико Търново и Варна- дял от 23.53% от ресурса на оста;

3. Югоизточен (ЮИР) и Южен централен райони (ЮЦР)- Бургас, Стара Загора и Пловдив- дял от 21.62% от ресурса на оста;

4. Югозападен район (ЮЗР)- София и Благоевград - дял от 33.02% от ресурса на оста.

Планирано е използване на финансови инструменти, както по отношение на досегашни мерки- енергийна ефективност, градски транспорт, градска среда, подкрепа за икономически дейности, спорт, културна инфраструктура, туризъм, така и за нови. Предвижда се и прилагане на опростени разходи за строителство и организация и управление.

Приоритет 2 „Интегрирано териториално развитие на регионите“:

Обхват: 40 градски общини, в които има населени места над 15 000 жители.

Изисквания към мерките обект на подкрепа: 1. Предварително идентифицирани в ИТС за развитие на регионите от ниво 2; 2. Свързаните със секторни политики да се основават на предефиниране на нуждите на национално и регионално ниво, от отговорните за тях държавни институции и агенции и да са отразени в ИТС.

Индикативни мерки за подкрепа: Подкрепа чрез ИТИ концепции с комбинирано финансиране от различни оперативни програми, Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони и от други източници на финансиране, като финансови инструменти. ОПРР ще подкрепя всички мерки, отговарящи на изискванията на ЕФРР, в съответствие със специфичните нужди и потенциали на териториите, които не могат да бъдат финансирани по секторните програми.

- **Здравна и социална инфраструктура, вкл. детски ясли;**
- **Образователна инфраструктура (вкл. детски градини) и професионално обучение;**
- **Културна инфраструктура;**
- **Спортна инфраструктура;**
- **Жилищна инфраструктура и реновиране на бедни квартали;**
- **Енергийна ефективност и кръгова икономика;**
- **Инвестиции в устойчива мобилност и функционални зони;**
- **Цифрова и безопасна транспортна свързаност;**
- **Качествена и безопасна околна среда, включително зелена инфраструктура;**
- **Мерки за насърчаване на икономическата активност (включително инвестиции в индустриални зони или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подкрепа за иновации и развитие на МСП);**
- **Туризъм;**
- **Културно-историческо наследство;**
- **Други дейности, допустими по ЕФРР и идентифицирани от проектните партньори въз основа на подход „отдолу -нагоре“, при спазване на определена процедура за демаркация с други оперативни програми.**

Процес на подготовка и изпълнение на ИТИ: включва следните стъпки:

1. Делегиране на отговорности на 6-те РСР.

2. Разработване и приемане на Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите от ниво 2.
3. Създаване на партньорство, подписване на договор за партньорство и представяне на концепция за ИТИ чрез ИСУН.
4. Публична дискусия за осигуряване на подкрепа от обществеността и повишаване на осведомеността относно планираните дейности в рамките на представените концепции по ИТИ (предвидени са конкретна процедура и инструменти).
5. Избор на концепции за ИТИ от експертното звено на РСР (предвидена е конкретна процедура).
6. Одобряване на концепциите за ИТИ от членовете на РСР (предвидена е конкретна процедура).
7. Подписване на общо рамково споразумение между партньорството и съответните УО (при спазване на процедура между УО).
8. Представяне и оценка на подробните проектни предложения от партньорството на съответните УО (всеки УО оценява съответния проект, част от концепцията за ИТИ, попадащ в обхвата на оперативната му програма).
9. Подписване на договор за безвъзмездни финансови средства и изпълнение на проектите, които са част от концепцията за ИТИ (всеки УО подписва отделен договор за безвъзмездна помощ за съответния проект, попадащ в обхвата на неговата оперативна програма).
10. Цялостна координация на процеса по време на изпълнение от УО на ОПРР.
11. Цялостна координация на изпълнението на споразумението за партньорство от водещия партньор.

Бюджет: Отделен индикативен бюджетен пакет за всеки регион. Всички оперативни програми, участващи в интегрирания териториален подход, ще допринесат за отделните пакети, които ще се разпределят по методология. Тя включва 4 индикатора - 3 общи и 1 специфичен, който отчита естеството на подкрепата по съответната програма. Трите общи индикатора са: 1. Население - тежест 15%; 2. Територия - тежест 15% и 3. Брутна добавена стойност - тежест 20%. 4. Специфичен с тежест 50% за различните оперативни програми:

- ОП „Развитие на регионите“ – инфраструктура;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност“ - иновации;
- ОП „Наука и образование“ - висше образование и обучение през целия живот;
- ОП „Развитие на човешките ресурси“ - ефективност на пазара на труда;
- ОП „Електронно управление“ – институции;
- ОП „Околна среда“ - дял на населението (%), свързано със системите за събиране и пречистване на отпадни води.

Дялове на регионалните бюджетни пакети:

СЗР- 19% дял от общия ресурс;

СЦР -17% дял от общия ресурс;

СИР- 16% дял от общия ресурс;

ЮИР-17% дял от общия ресурс;

ЮЦР- 17% дял от общия ресурс;

ЮЗР (без София) - 14% дял от общия ресурс.

Планирано използване на финансови инструменти и опростени разходи, аналогични на Приоритет 1.

Приоритет 3 „Техническа помощ“:

Мерки за подкрепа:

- **Информация и комуникация** - подобряване на обмена на информация, включително чрез иновативни инструменти и уеб базирана платформа; организиране на информационни събития (конференции, информационни дни и др.); мерки за публичност;
- **Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол** - дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и правни консултации и представителство; дейности по оценка на административния процес;
- **Оценка и проучвания, събиране на данни** - оценки на програмата, включително събиране на данни; извършване на проучвания, анализи, включително подготовка за програмния период след 2027 г.;
- **Укрепване на капацитета на УО, бенефициите и партньорите** - дейности, насочени към осигуряване и улесняване на ефективен работен процес по прилагане на регионалната политика; разработване на практически Наръчници и семинари за бенефициентите, РСР, партньори; семинари и обучения за персонала на УО, РСР, градските власти, участващи в изпълнението на програмата, бенефициенти, членове на Комитета за наблюдение; участие в обучения и форуми; организиране и участие в съвместни семинари с други УО; стимулиране на персонала; техническо оборудване.